

рэжымы, якія загналі *апазыцыянэраў* у магілы, а іншыя дыктатары апускаюць сваіх апанэнтаў у басэйны з салянай кіслатай. Ёсьць і адваротныя прыклады: у Канадзе „ценывы кабінэт“ фінансуецца зь бюджэту, а ў Вялікабрытаніі лідэр *апазыцыі* суправаджае каралеву на ўрачыстых цырымоніях.

Вольнае грамадства зацікаўленае ў існаваньні *апазыцыі* — таму што безь яе можна згубіць волю.

Армія

Сяргей Навумчык

Гістарычна, рэгулярнае ўзброенае фармаваньне ў Беларусі называлася „войскам“. Гэтае слова сустракаем і ў Статуце Вялікага Княства Літоўскага, прынятым у XVI стагодзьдзі.

Што ж да слова „*армія*“, дык яно ў XVII стагодзьдзі выкарыстоўвалася ў польскай мове, адтуль перайшло ў расейскую, і толькі потым прыжылося ў нас. Этымалёгічны слоўнік пацвярджае, што расейскі ўплыў у XIX стагодзьдзі спрыяў замацаваньню гэтага слова ў беларускай мове. Але ці ня больш спрыялі гэтаму палітычныя рэаліі XX стагодзьдзя.

Савецкая Армія была аўтаномным асяродкам з уласным побытам, звычкамі ды фальклёрам. *Армія* лічылася школай жыцьця, прычым ейныя ўрокі былі далёкія ад ідэалаў гуманізму. Квітнела „дзедзюшчына“ — зьявага маладых салдатаў тымі, хто ўжо адслужыў адзін год.

„Дзяды“ ў сваім навучаньні „салагаў“ кіраваліся прынцыпам, які можна мякка пераказаць гэтак: „Служы, сыноч, як дзед служыў, а дзед на службу палажыў“. Адлыніць ад фіззарадкі, баявой падрыхтоўкі ці працы ў сталойцы лічылася ў *Савецкай Арміі* верхам адвагі. Але яшчэ большую зайздрасць выклікалі тыя, каму ўдалося „*закасіць*“ ад *арміі* — гэта значыць, з дапамогаю мэдычнай даведкі пазьбегнуць прызыву.

Цікава, што ў сучаснай Беларусі слова „*армія*“ ўжо страціла сваё значэньне як назоў буйнога вайсковага фармаваньня — замест *арміяў* ды дывізіяў уведзеныя карпусы і брыгады. Відаць, спрацавала калгасна-брыгадзёрская мэнтальнасьць камандуючых.

Археолыг

Уладзімер Арлоў

Слова *археолыг* паходзіць ад грэцкага „*арха*“, што значыць „старажытны“. Слоўнікі сьцьвярджаюць, што *археолыг* — гэта навуковец, які вывучае быт і культуру старажытных народаў паводле матэрыяльных помнікаў, знойдзеных пад час раскопак.

Магчыма, для ўсяго астатняга сьвету такое азначэньне й можа лічыцца вычарпальным, але толькі не для Беларусі.

З часоў заснаваньнікаў айчыннае навуковае *археалёгіі* братоў Яўстаха ды Канстанціна Тышкевічаў беларускія *археолыгі* ня толькі займаліся раскопкамі ды друкавалі сухія акадэмічныя справаздачы... Яны адчынялі музэі, засноўвалі грамадзкія камітэты, стваралі мастацкія творы, цяпелі ад рэпрэсіяў.

Пасіянарнасьць нашых *археолыгаў* яскрава выявілася ў найноўшыя пэры-